

บทที่ 4

เงินลงทุนระยะยาว (Long-term Investments)

เงินลงทุน¹ หมายถึง สินทรัพย์ที่กิจการถือไว้เพื่อ (ก) ได้รับรายได้ (เช่น ดอกเบี้ย ค่าสิทธิเงินปันผลและค่าเช่า) (ข) มูลค่าที่เพิ่มขึ้นของสินทรัพย์นั้น หรือ (ค) ประโยชน์อื่น เช่น เพื่อความสัมพันธ์ทางการค้า

เงินลงทุนแบ่งเป็น 2 ประเภท คือ

1. เงินลงทุนชั่วคราว
2. เงินลงทุนระยะยาว

เงินลงทุนชั่วคราว หมายถึง เงินลงทุนที่มีลักษณะพร้อมที่จะเปลี่ยนเป็นเงินสดและกิจการตั้งใจจะถือไว้เป็นระยะเวลาไม่เกิน 1 รอบระยะเวลาบัญชีหรือ 1 ปี ได้แก่ การลงทุนในหุ้นสามัญ หุ้นบุริมสิทธิ พันธบัตร หรือหุ้นกู้ รวมทั้งใบแสดงสิทธิในหุ้นสามัญหรือหุ้นกู้ ซึ่งเรียกว่า หลักทรัพย์ในความต้องการของตลาดนั่นเอง

เงินลงทุนระยะยาว หมายถึง เงินลงทุนที่มีลักษณะไม่เข้าหลักเกณฑ์ของเงินลงทุนชั่วคราวและมีได้ซื้อด้วยวัตถุประสงค์ที่จะเปลี่ยนเป็นเงินสดเมื่อต้องการเงินได้แก่

1. เงินลงทุนในหุ้นสามัญ หุ้นบุริมสิทธิ
2. เงินลงทุนซื้อหุ้นกู้ พันธบัตร
2. เงินลงทุนเพื่อไถ่ถอนหุ้นกู้ เงินลงทุนเพื่อไถ่ถอนหุ้นบุริมสิทธิ และเงินลงทุนที่ตั้งไว้เพื่อวัตถุประสงค์อย่างใดอย่างหนึ่ง
4. เงินลงทุนชนิดอื่น ๆ เช่น เงินลงทุนในที่ดิน เงินลงทุนในบริษัทย่อยหรือบริษัทในเครือ ราคาเวนคืนกรรมสิทธิ์ประกันชีวิต เป็นต้น

---

¹ มาตรฐานการบัญชี : แนวทางในการปฏิบัติและตัวอย่างการเปิดเผยข้อมูล (ตุลาคม 2539), ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย, (กรุงเทพฯ, 2540), หน้า 268.

การซื้อขายหุ้นในบริษัทอื่นเป็นเงินลงทุนระยะยาว

การซื้อขายหุ้นในบริษัทอื่นถือเป็นการลงทุน ให้บันทึกหุ้นในบริษัทอื่นเป็นเงินลงทุน การซื้อหุ้น อาจจ่ายซื้อด้วยเงินสด หรือชำระเงินบางส่วน หรือจ่ายชำระด้วยสินทรัพย์อื่น การบันทึกบัญชีในการซื้อหุ้นบริษัทอื่นแต่ละกรณีปรากฏดังนี้

1. ซื้อด้วยเงินสด บันทึกบัญชีโดย

Dr. เงินลงทุนในหุ้น (ระบุชนิดของหุ้นและชื่อบริษัท)   XXX

Cr. เงินสด   XXX

จำนวนเงินที่บันทึกในบัญชีเงินลงทุนให้ใช้ราคาทุน บวก ค่านายหน้า บวก ค่าภาษี และค่าใช้จ่ายอื่น ๆ เกี่ยวกับการซื้อหุ้นนั้น

2. ซื้อโดยจ่ายชำระเงินบางส่วน (On Margin) บันทึกบัญชีโดย

Dr. เงินลงทุนในหุ้น (ระบุชนิดของหุ้นและชื่อบริษัท)   XXX

Cr. เงินสด   XXX

Cr. เจ้าหนี้   XXX

จำนวนเงินที่บันทึกในบัญชีเงินลงทุนให้ใช้ราคาทุน บวก ค่าใช้จ่ายต่าง ๆ เช่นเดียวกับการซื้อด้วยเงินสด บัญชีเงินสดบันทึกเท่ากับจำนวนเงินที่จ่ายชำระ ส่วนบัญชีเจ้าหนี้บันทึกตามส่วนที่ยังค้างชำระ

3. ซื้อโดยจ่ายชำระด้วยสินทรัพย์อื่น

Dr. เงินลงทุนในหุ้น (ระบุชนิดของหุ้นและชื่อบริษัท)   XXX

Dr. ขาดทุนจากการแลกเปลี่ยนสินทรัพย์   XX

Cr. สินทรัพย์ (ระบุชนิดของสินทรัพย์)   XXX

Cr. กำไรจากการแลกเปลี่ยนสินทรัพย์   XX

จำนวนเงินที่บันทึกในบัญชีเงินลงทุนให้ใช้ราคาตลาดของสินทรัพย์ที่นำไปชำระค่าหุ้นที่ซื้อ มา กรณีที่ไม่ทราบราคาตลาดของสินทรัพย์ ให้ใช้ราคาตลาดของหุ้นที่ได้รับมาบันทึก บัญชีสินทรัพย์ให้เครดิตออกด้วยราคาตามบัญชี ผลแตกต่างระหว่างเงินลงทุนกับสินทรัพย์อาจเกิดเป็นกำไรหรือขาดทุนจากการแลกเปลี่ยนสินทรัพย์

ตัวอย่างที่ 1 บริษัท ป๊อปปี้ จำกัด ซื้อหุ้นสามัญ 1,000 หุ้นของบริษัท กูลิโกะ จำกัด มูลค่าหุ้นละ 100 บาท โดยนำที่ดิน ซึ่งปรากฏอยู่ในบัญชีมูลค่า 100,000 บาท ชำระให้บริษัท กูลิโกะ ขณะนั้นที่ดินมีราคาตลาด 150,000 บาท การบันทึกบัญชีปรากฏดังนี้

Dr. เงินลงทุน - หุ้นสามัญในบริษัทกูลิโกะ จำกัด	150,000	
Cr. ที่ดิน		100,000
Cr. กำไรจากการแลกเปลี่ยนสินทรัพย์		50,000

บันทึกการซื้อหุ้นสามัญเป็นเงินลงทุนโดยชำระด้วยที่ดิน

สิทธิในการซื้อหุ้นที่ออกใหม่ (Stock Rights)

ผู้ถือหุ้นเดิมมักจะได้สิทธิในการซื้อหุ้นที่ออกใหม่เพื่อเป็นการรักษาอัตราส่วนการถือหุ้นให้เป็นไปในอัตราเดิม ซึ่งเรียกว่า Pre-emptive Right (สิทธิสำหรับผู้ถือหุ้น ซึ่งจะใช้ซื้อหุ้นใหม่ได้ในอัตราเดิม) สิทธินี้จะใช้เมื่อหุ้นที่ออกใหม่เป็นหุ้นชนิดเดียวกับหุ้นเดิมที่ถืออยู่ เช่น นาย A ถือหุ้นในบริษัทรามจำกัดอยู่ 20% ของหุ้นทั้งหมด 100,000 หุ้น บริษัทราม ออกหุ้นใหม่เพิ่มอีก 100,000 หุ้น นาย A มีสิทธิที่จะซื้อหุ้นที่ออกใหม่ได้อีก 20% เป็นจำนวน 20,000 หุ้น เมื่อรวมหุ้นทั้งหมดที่นาย A มีอยู่ 40,000 หุ้น จะเท่ากับอัตราเดิม 20% จากจำนวนหุ้นเดิมและหุ้นที่ออกใหม่รวม 200,000 หุ้น แต่ถ้านาย A ไม่ซื้อหุ้นเพิ่มเลยจำนวนหุ้นเดิมจะลดลงเป็น 10% ของหุ้นทั้งหมดเท่านั้น

การใช้สิทธิของผู้ถือหุ้นเดิมในการซื้อหุ้นใหม่นี้ จะต้องมิใช่แสดงสิทธิหรือ WARRANTS เพื่อใช้ในการซื้อหุ้นด้วย ราคาหุ้นใหม่ที่บริษัทเสนอขายอาจเป็นราคาตลาดของหุ้นหรือราคาที่บริษัทกำหนดไว้เป็นพิเศษสำหรับการใช้สิทธิ ผู้ถือหุ้นเดิมจะได้รับ WARRANTS ตามจำนวนหุ้นเดิมที่ถืออยู่ ปกติบริษัทจะออก WARRANTS ให้ 1 ฉบับต่อหุ้นเดิม 1 หุ้น การใช้สิทธิซื้อหุ้นอาจต้องใช้ WARRANTS มากกว่า 1 ฉบับ พร้อมส่งมอบเงินตามราคาที่กำหนดไว้สำหรับหุ้นใหม่ หากผู้ถือหุ้นเดิมไม่ต้องการใช้สิทธิในการซื้อหุ้นใหม่ก็อาจขาย WARRANTS ให้ผู้อื่นที่สนใจซื้อหุ้นใหม่ได้

กิจการที่ลงทุนถือหุ้นเดิมในบริษัทที่ออกหุ้นใหม่ เมื่อได้รับสิทธิจะบันทึกสิทธิในการซื้อหุ้นใหม่เป็นสินทรัพย์ และลดยอดบัญชีเงินลงทุนลงตามจำนวนของสิทธิที่ได้รับ การคำนวณราคาหุ้นของสิทธิที่จะนำไปบันทึกบัญชี คำนวณได้โดย :

$$\frac{\text{ราคาตลาดของสิทธิ}}{\text{ราคาตลาดของหุ้นไม่รวมสิทธิ} + \text{ราคาตลาดของสิทธิ}} \times \text{ราคาหุ้นเดิมของหุ้น}$$

ราคาตลาดของหุ้นไม่รวมสิทธิ หรือ Ex - rights เป็นราคาหุ้นที่จะซื้อจะขายในตลาดเมื่อบริษัทออก Warrants ให้แก่ผู้ถือหุ้นเดิมแล้ว ถ้าหุ้นที่จะซื้อจะขายอยู่ระหว่างวันที่บริษัทประกาศให้สิทธิจนถึงวันที่บริษัทออก Warrants ราคาหุ้นจะเป็นราคาที่รวมสิทธิ หรือ Rights - on

ตัวอย่างที่ 2 บริษัท สตาร์ จำกัด มีเงินลงทุนในหุ้นสามัญของบริษัท ชันชายด์ จำกัด 100 หุ้นมูลค่า 20,000 บาท บริษัทได้รับสิทธิในการซื้อหุ้นใหม่จำนวน 100 สิทธิ ใช้ซื้อหุ้นสามัญใหม่ได้ 20 หุ้น ราคาหุ้นละ 120 บาท ราคาตลาดของหุ้นไม่รวมสิทธิ (Ex - rights) หุ้นละ 135 บาท ราคาตลาดของสิทธิหน่วยละ 15 บาท การบันทึกรายการได้รับสิทธิ ปรากฏดังนี้

2540

มี.ค. 1	Dr. สิทธิซื้อหุ้นสามัญในบริษัทชันชายด์ จำกัด	2,000	
	Cr. เงินลงทุน - หุ้นสามัญในบริษัทชันชายด์ จำกัด		2,000
	บันทึกสิทธิที่ได้รับในการซื้อหุ้นใหม่โดยคำนวณราคาของสิทธิดังนี้		
		$\frac{15}{135 + 15} \times 20,000 = 2,000$	

เมื่อโอนเงินลงทุนไปเป็นสิทธิซื้อหุ้นแล้ว บัญชีเงินลงทุนหุ้นสามัญในบริษัท ชันชายด์ จำกัด จะคงเหลืออยู่ 18,000 บาท

ราคาของสิทธิซื้อหุ้นใหม่ที่บันทึกนั้นจะสูงหรือต่ำย่อมขึ้นอยู่กับราคาหุ้นของหุ้นเดิม กรณีที่ไม่ทราบราคาตลาดของสิทธิเป็นเท่าใดซึ่งไม่สามารถหาราคาสหิตต่อหน่วยที่จะโอนออกจากบัญชีเงินลงทุนได้ ให้คำนวณราคาของสิทธิที่คาดว่าจะป็นราคาซื้อขายกันในตลาด (Theoretical Value of Stock Rights) โดยใช้ราคาตลาดของหุ้นเป็นเกณฑ์ในการคำนวณหาราคาสหิตต่อหน่วย ดังนี้

1. เมื่อซื้อขายหุ้นในราคาที่รวมสิทธิ (Right - on)

$$\text{ราคาของสิทธิ/หน่วย} = \frac{\text{ราคาหุ้นที่รวมสิทธิ} - \text{ราคาหุ้นใหม่ที่บริษัทจะขายให้}}{\text{จำนวนหน่วยของสินค้าที่จะซื้อหุ้นเต็มได้ 1 หุ้น} + 1}$$

2. เมื่อซื้อขายหุ้นในราคาที่ไม่รวมสิทธิ (Ex - rights)

$$\text{ราคาของสิทธิ/หน่วย} = \frac{\text{ราคาหุ้นที่ไม่รวมสิทธิ} - \text{ราคาหุ้นใหม่ที่บริษัทจะขายให้}}{\text{จำนวนหน่วยของสิทธิที่จะซื้อหุ้นเต็มได้ 1 หุ้น}}$$

ตัวอย่างที่ 3 ถ้าหุ้นของบริษัท ผ่าปุ จำกัด ซื้อขายในตลาดราคา Rights - on หุ้นละ 570 บาท ราคาหุ้นที่บริษัทจะขายให้โดยใช้สิทธิในการซื้อหุ้นจำนวน 17 หน่วย ราคาหุ้นละ 300 บาท

ราคาของสิทธิซื้อหุ้น คำนวณได้ดังนี้

$$\text{ราคาสิทธิ/หน่วย} = \frac{570 - 300}{17 + 1} = 15 \text{ บาท}$$

$$\therefore \text{ราคาหุ้นที่คาดว่าจะซื้อขายกันในราคาที่ไม่รวมสิทธิ} = 570 - 15 = 555 \text{ บาท}$$

ตัวอย่างที่ 4 ถ้าหุ้นของบริษัท ผ่าปุ จำกัด ซื้อขายกันในราคาที่ไม่รวมสิทธิ (Ex - rights) 470 บาท/หุ้น ราคาหุ้นที่คาดว่าจะซื้อขายกันคำนวณได้ดังนี้

$$\text{ราคาสิทธิ/หน่วย} = \frac{470 - 300}{17} = 10 \text{ บาท}$$

เมื่อบริษัทนำสิทธิในการซื้อหุ้นใหม่ไปใช้ จะต้องลดยอดให้บัญชีสิทธิซื้อหุ้นลงตามจำนวนที่ได้ใช้สิทธินั้น พร้อมทั้งบันทึกเงินสดที่จ่ายไปตามราคาขายหุ้นที่บริษัทกำหนดไว้ และบันทึกยอดบัญชีเงินลงทุนเป็นจำนวนเพิ่มขึ้น

ตัวอย่างที่ 5 จากโจทย์ตัวอย่างที่ 2 ถ้าบริษัท สตาร์ จำกัด นำสิทธิทั้งหมดไปใช้ซื้อหุ้นตามที่กำหนดไว้ การบันทึกรายการจะปรากฏดังนี้

Dr. เงินลงทุน - หุ้นสามัญในบริษัท ชันชายด์ จำกัด	4,400	
Cr. สิทธิซื้อหุ้นสามัญในบริษัท ชันชายด์ จำกัด		2,000
Cr. เงินสด (20 x 120)		2,400

บันทึกการใช้สิทธิซื้อหุ้นสามัญในบริษัท ชันชายด์ จำกัด

เมื่อใช้สิทธิซื้อหุ้นแล้วบัญชีสิทธิซื้อหุ้นสามัญในบริษัท ชันชายด์ จะหมดไป ส่วนบัญชีเงินลงทุน - หุ้นสามัญในบริษัท ชันชายด์ จำกัด ประกอบด้วย

Lot ที่ 1	จำนวน 100 หุ้น ราคาหุ้นละ 180	เป็นเงิน	18,000 บาท
Lot ที่ 2	จำนวน 20 หุ้น ราคาหุ้นละ 220	เป็นเงิน	4,400 บาท
	รวมราคาเงินลงทุนทั้งสิ้น	=	22,400 บาท

ถ้าไม่ใช้สิทธิหรือมีสิทธิคงเหลืออยู่อาจนำสิทธิไปขายให้แก่ผู้อื่นได้ หากขายสิทธิได้เงินสูงกว่าราคาที่เป็นที่กไว้ จะเกิดกำไรจากการขายสิทธิ แต่ถ้าขายในราคาต่ำกว่าจะเกิดผลขาดทุนจากการขายสิทธิ และหากปล่อยให้สิทธิหมดอายุไปไม่ได้ใช้สิทธิเลยจะเกิดผลขาดทุนจากการไม่ใช้สิทธิเท่ากับราคาของสิทธิที่เป็นที่กไว้

ตัวอย่างที่ 6 จากตัวอย่างที่ 2 ถ้าบริษัทไม่ใช้สิทธิเลย

รายการบัญชีจะปรากฏดังนี้		
Dr. ขาดทุนจากการไม่ใช้สิทธิซื้อหุ้น	2,000	
Cr. สิทธิซื้อหุ้นสามัญในบริษัท ชันชายด์ จำกัด		2,000
บันทึกการไม่ใช้สิทธิซื้อหุ้น		

ตัวอย่างที่ 7 จากตัวอย่างที่ 2 ถ้าบริษัทไม่ใช้สิทธิและขายสิทธิในราคา 2,500 บาท

การบันทึกรายการจะปรากฏดังนี้		
Dr. เงินสด	2,500	
Cr. สิทธิซื้อหุ้นสามัญในบริษัท ชันชายด์ จำกัด		2,000
Cr. กำไรจากการขายสิทธิซื้อหุ้น		500
บันทึกการขายสิทธิในราคาสูงกว่าราคาทุน		

ตัวอย่างที่ 8 จากตัวอย่างที่ 2 ถ้าบริษัทไม่ใช้สิทธิและขายสิทธิไปในราคา 1,800 บาท

การบันทึกบัญชีจะปรากฏดังนี้		
Dr. เงินสด	1,800	
Dr. ขาดทุนจากการขายสิทธิซื้อหุ้น	200	
Cr. สิทธิซื้อหุ้นสามัญในบริษัท ชันชายด์ จำกัด		2,000
บันทึกการขายสิทธิในราคาต่ำกว่าราคาทุน		

การบัญชีเกี่ยวกับเงินลงทุนซื้อหุ้นกู้ระยะยาว

วิธีการบัญชีเกี่ยวกับเงินลงทุนระยะยาวกรณีซื้อหุ้นทุนนั้นไม่แตกต่างจากการซื้อหุ้นทุนเป็นเงินลงทุนชั่วคราว แต่การซื้อหุ้นกู้เป็นเงินลงทุนระยะยาวมีความแตกต่างจากการซื้อหุ้นกู้เป็นเงินลงทุนชั่วคราวบางส่วน เนื่องจากการซื้อหุ้นกุนั้นอาจซื้อได้ในราคาสูงหรือต่ำกว่ามูลค่าของหุ้นกู้ซึ่งจะต้องนำส่วนเกินหรือส่วนต่ำกว่ามูลค่าหุ้นกู้ไปรับปรุ่งกับดอกเบี้ยรับที่ได้จากการถือหุ้นกู้ กรณีที่เป็นส่วนเกินมูลค่าหุ้นกู้จะถูกนำไปหักจากดอกเบี้ยรับเรียกว่า Premium Amortization แต่ถ้าเป็นส่วนต่ำกว่ามูลค่าหุ้นกู้จะนำไปเพิ่มดอกเบี้ยรับและเงินลงทุนจะเพิ่มไปพร้อมกันด้วย เรียกว่า Discount Accumulation บัญชีเงินลงทุนในหุ้นกู้จะมียอดคงเหลือเท่ากับมูลค่าของหุ้นกู้พอดีในวันครบกำหนดไถ่ถอนหุ้นกู้

ตัวอย่างที่ 9 การบันทึกรายการเงินลงทุนซื้อหุ้นกู้ในราคาต่ำกว่ามูลค่า

บริษัท พจนา จำกัด ซื้อหุ้นกู้ในบริษัท สุรินทร์ จำกัด มูลค่าหุ้นกู้ 100,000 บาท ในราคา 95 บาท บวกดอกเบี้ยคงค้าง เสียค่าใช้จ่ายในการซื้อ 600 บาท หุ้นกุนี้มีอัตราดอกเบี้ย 12% ต่อปี จ่ายดอกเบี้ยปีละ 2 ครั้งทุกวันที่ 1 มีนาคม และ 1 กันยายน บริษัท พจนา ซื้อหุ้นกุนี้มาเมื่อ 1 สิงหาคม 2535 ถึงกำหนดชำระคืนในวันที่ 1 สิงหาคม 2540 บริษัทคำนวณ Discount Accumulation โดยใช้วิธีดังนี้

การบันทึกรายการจะปรากฏดังนี้

2535

ส.ค. 1	เงินลงทุน-หุ้นกู้ 12% ในบริษัทสุรินทร์ จำกัด $(100,000 \times \frac{95}{100}) + 600$	95,600
	ดอกเบี้ยรับ $(100,000 \times \frac{12}{100} \times \frac{5}{12})$	5,000
	เงินสด	100,600
	ซื้อหุ้นกู้เป็นเงินลงทุนระยะยาวมูลค่า 100,000 บาท ในราคา 95 บาท	
<hr/>		
ก.ย. 1	เงินสด $(100,000 \times \frac{12}{100} \times \frac{6}{12})$	6,000
	ดอกเบี้ยรับ	6,000
	รับดอกเบี้ยงวดครึ่งปี	
<hr/>		

2536

ธ.ค. 31	ดอกเบี้ยค้างรับ $(100,000 \times \frac{12}{100} \times \frac{4}{12})$	4,000	
	ดอกเบี้ยรับ		4,000
	ปรับปรุงดอกเบี้ยค้างรับ 4 เดือน ตั้งแต่ 1 ก.ย. - 31 ธ.ค.		

	เงินลงทุน - หุ้นกู้ 12% ในบริษัท สุรินทร์ จำกัด	400	
	ดอกเบี้ยรับ		400

ปรับปรุงส่วนต่ำกว่ามูลค่าหุ้นกู้สำหรับปี 2535 $(4,400 \times \frac{5}{55})$

2536

ม.ค. 1	ดอกเบี้ยรับ	4,000	
	ดอกเบี้ยค้างรับ		4,000
	กลับรายการดอกเบี้ยค้างรับปลายปี 2535		

มี.ค. 1	เงินสด $(100,000 \times \frac{12}{100} \times \frac{6}{12})$	6,000	
	ดอกเบี้ยรับ		6,000
	รับดอกเบี้ยงวดครึ่งปี		

ก.ย. 1	เงินสด	6,000	
	ดอกเบี้ยรับ		6,000
	รับดอกเบี้ยงวดครึ่งปี		

ธ.ค. 31	ดอกเบี้ยค้างรับ	4,000	
	ดอกเบี้ยรับ		4,000
	ปรับปรุงดอกเบี้ยค้างรับ 4 เดือน		

	เงินลงทุน - หุ้นกู้ 12% ในบริษัท สุรินทร์ จำกัด	960	
	ดอกเบี้ยรับ		960

ปรับปรุงส่วนต่ำกว่ามูลค่าหุ้นกู้สำหรับปี 2536 $(4,400 \times \frac{12}{55})$

การบันทึกบัญชีในปี 2537, 2538 และ 2539 จะเป็นเช่นเดียวกับปี 2536 ส่วนปี 2540 ซึ่งเป็นปี
ที่หุ้นกู้ครบกำหนดไถ่ถอน รายการบัญชีจะปรากฏดังนี้

2540

ม.ค. 1	ดอกเบี๋ยรับ	4,000	
	ดอกเบี๋ยค้างรับ		4,000
	กลับรายการดอกเบี๋ยค้างรับปลายปี 2539		
<hr/>			
มี.ค. 1	เงินลงทุน - หุ้นกู้ 12% ในบริษัทสุรินทร์ จำกัด	240	
	ดอกเบี๋ยรับ		240
	ปรับปรุงส่วนต่ำกว่ามูลค่าหุ้นกู้ที่เหลือ 3 เดือน $(4,400 \times \frac{3}{55})$		
<hr/>			
	เงินสด	106,000	
	เงินลงทุน - หุ้นกู้ 12% ในบริษัทสุรินทร์ จำกัด		100,000
	ดอกเบี๋ยรับ $(100,000 \times \frac{12}{100} \times \frac{6}{12})$		6,000
	บันทึกการรับคืนเงินต้นและดอกเบี๋ยสำหรับหุ้นกู้ 12% ในบริษัทสุรินทร์ จำกัด		
<hr/>			

จากตัวอย่างที่ 9 การบันทึกรายการเริ่มต้นวันที่ 1 สิงหาคม 2538 เป็นวันซื้อหุ้นกู้ราคาทุนที่ใช้
บันทึกคือ ราคาซื้อหุ้นกู้ร้อยละ 95 บวกค่าใช้จ่ายในการซื้อ ดอกเบี๋ยที่ต้องจ่ายเงินซื้อมาด้วยเป็นดอกเบี๋ยคง
ค้างนับแต่วันที่ที่มีการจ่ายดอกเบี๋ยครั้งสุดท้ายก่อนการซื้อคือ 1 มีนาคม 2535 ถึงวันที่ซื้อ 1 สิงหาคม 2535 นับ
ระยะเวลาได้ 5 เดือน เป็นเงินสดที่ต้องจ่ายสำหรับหุ้นกู้รวมดอกเบี๋ยคงค้าง 100,600 บาท วันที่ 1 กันยายน
2535 บันทึกการรับดอกเบี๋ยนับจากวันที่กำหนดให้มีการจ่ายดอกเบี๋ยครั้งก่อน 1 มีนาคม ถึง 1 กันยายน เป็น
เวลา 6 เดือน ส่วนวันที่ 31 ธันวาคม 2535 บันทึกการปรับปรุงดอกเบี๋ยค้างรับ 4 เดือน นับจากวันที่มีการ
จ่ายดอกเบี๋ยครั้งสุดท้าย 1 กันยายน ถึงวันสิ้นงวด 31 ธันวาคม นอกจากนี้ในวันสิ้นงวดบัญชีต้องปรับปรุง
ส่วนต่ำกว่ามูลค่าหุ้นกู้ตามระยะเวลาที่ถือหุ้นกู้ไว้ในงวดบัญชีนั้น ส่วนต่ำมูลค่าหุ้นกู้คำนวณจากราคาตาม
มูลค่าหุ้นกู้หักด้วยราคาทุน (100,000 - 95,600) เป็นจำนวนเงินทั้งสิ้น 4,400 บาท ต้องตัดบัญชีให้หมดไป
ภายในอายุหุ้นกู้ทั้งสิ้นนับแต่วันถือหุ้นกู้ 1 สิงหาคม 2535 ถึงวันครบกำหนดไถ่ถอน 1 มีนาคม 2540 รวม 55
เดือน ในแต่ละปีให้ตัดบัญชีตามระยะเวลาที่ถือหุ้นกู้นั้นอยู่ ปี 2535 ถือหุ้นกู้ตั้งแต่ 1 สิงหาคม ถึง 31

ธันวาคม ต้องตัดส่วนต่ำกว่ามูลค่าหุ้นกู้เป็นเวลา 5 เดือน ต้นปี 2536 ให้กลับรายการดอกเบี้ยค้างรับวันที่ 1 มีนาคม และ 1 กันยายน บันทึกการรับดอกเบี้ยตามกำหนดงวดละ 6 เดือนสิ้นปี 2536 ทำการปรับปรุงดอกเบี้ยค้างรับ 4 เดือน นับจาก 1 กันยายน ถึง 31 ธันวาคม ส่วนการตัดส่วนต่ำกว่ามูลค่าหุ้นกู้ในปี 2536 นับระยะเวลาตั้งแต่การตัดครั้งสุดท้าย 31 ธันวาคม 2535 ถึง 31 ธันวาคม 2536 เป็นเวลา 12 เดือน การบันทึกรายการในปี 2537, 2538 และ 2539 เป็นไปเช่นเดียวกับปี 2536 ต้นปี 2540 ให้กลับรายการดอกเบี้ยค้างรับที่ปรับปรุงไว้ วันที่ 1 มีนาคม 2540 เป็นวันครบกำหนดของหุ้นกู้ให้ทำการตัดบัญชีส่วนต่ำกว่ามูลค่าหุ้นกู้ครั้งสุดท้ายตามระยะเวลาที่เหลือนับจากครั้งล่าสุดที่ได้ตัดบัญชีไปคือ 31 ธันวาคม 2539 ถึง 1 มีนาคม 2540 เป็นเวลา 3 เดือน ซึ่งจะทำให้บัญชีเงินลงทุนในหุ้นกู้มียอดคงเหลือเท่ากับมูลค่า 100,000 บาทพอดี หลังจากนั้นบันทึกรายการไถ่ถอนหุ้นกู้เป็นรายการสุดท้ายพร้อมบันทึกการรับดอกเบี้ยงวดสุดท้ายเป็นอันสิ้นสุดการบันทึกรายการเงินลงทุนหุ้นกู้ 12% ในบริษัทสุรินทร์ จำกัด

ตัวอย่างที่ 10 การบันทึกรายการเงินลงทุนซื้อหุ้นกู้ในราคาสูงกว่ามูลค่า

บริษัท พงนา จำกัด ซื้อหุ้นกู้ในบริษัท สุรินทร์ จำกัด มูลค่าหุ้นกู้ 100,000 บาท ในราคา 105 บาท บวกดอกเบี้ยคงค้าง เสียค่าใช้จ่ายในการซื้อ 6,000 บาท หุ้นกู้มีอัตราดอกเบี้ย 12% จ่ายปีละ 2 ครั้งทุกวันที่ 1 มีนาคม และ 1 กันยายน ซื้อหุ้นกู้เมื่อ 1 สิงหาคม 2535 ถึงกำหนดชำระคืนในวันที่ 1 มีนาคม 2540 เช่นเดิม บริษัทคำนวณ Premium Amortization โดยใช้วิธีเส้นตรง

การบันทึกรายการจะปรากฏดังนี้

2535

ส.ค. 1	เงินลงทุน - หุ้นกู้ 12% ในบริษัทสุรินทร์จำกัด $(100,000 \times \frac{105}{100}) + 6,000$	111,000
	ดอกเบี้ยรับ $(100,000 \times \frac{12}{100} \times \frac{5}{12})$	5,000
	เงินสด	116,000

ซื้อหุ้นกู้เป็นเงินลงทุนระยะยาวมูลค่า 100,000 บาท ในราคา 105 บาท

ก.ย. 1	เงินสด $(100,000 \times \frac{12}{100} \times \frac{6}{12})$	6,000
	ดอกเบี้ยรับ	6,000
	รับดอกเบี้ยงวดครึ่งปี	

2535

ธ.ค. 31	ดอกเบี้ยค้างรับ $(100,000 \times \frac{12}{100} \times \frac{4}{12})$	4,000	
	ดอกเบี้ยรับ		4,000
	ปรับปรุงดอกเบี้ยค้างรับ 4 เดือน		

	ดอกเบี้ยรับ	1,000	
	เงินลงทุน - หุ้นกู้ 12% ในบริษัทสุรินทร์ จำกัด		1,000
	ปรับปรุงส่วนเกินมูลค่าหุ้นกู้สำหรับปี 2535 $(11,000 \times \frac{5}{55})$		

2536

ม.ค. 1	ดอกเบี้ยรับ	4,000	
	ดอกเบี้ยค้างรับ		4,000
	กลับรายการดอกเบี้ยค้างรับปลายปี 2535		

มี.ค. 1	เงินสด $(100,000 \times \frac{12}{100} \times \frac{6}{12})$	6,000	
	ดอกเบี้ยรับ		6,000
	รับดอกเบี้ยงวดครึ่งปี		

ก.ย. 1	เงินสด	6,000	
	ดอกเบี้ยรับ		6,000
	รับดอกเบี้ยงวดครึ่งปี		

ธ.ค. 31	ดอกเบี้ยค้างรับ	4,000	
	ดอกเบี้ยรับ		4,000
	ปรับปรุงดอกเบี้ยค้างรับ 4 เดือน		
	ดอกเบี้ยรับ	2,400	
	เงินลงทุน - หุ้นกู้ 12% ในบริษัทสุรินทร์ จำกัด		2,400
	ปรับปรุงส่วนเกินกว่ามูลค่าหุ้นกู้สำหรับปี 2536 $(11,000 \times \frac{12}{55})$		

การบันทึกบัญชีในปี 2537, 2538 และ 2539 จะเป็นเช่นเดียวกับปี 2536 ส่วนปี 2540
รายการบัญชีจะปรากฏดังนี้

2540

ม.ค. 1	ดอกเบี้ยรับ	4,000	
	ดอกเบี้ยค้างรับ		4,000
	กลับรายการดอกเบี้ยค้างรับปลายปี 2539		
<hr/>			
มี.ค. 1	ดอกเบี้ยรับ	600	
	เงินลงทุน - หุ้นกู้ 12% ในบริษัท สุรินทร์ จำกัด		600
	ปรับปรุงส่วนเกินกว่ามูลค่าหุ้นกู้ที่เหลือ 3 เดือน $(11,000 \times \frac{3}{55})$		
	เงินสด	106,000	
	เงินลงทุน - หุ้นกู้ 12% ในบริษัท สุรินทร์ จำกัด		100,000
	ดอกเบี้ยรับ		6,000
	บันทึกการรับคืนเงินต้นและดอกเบี้ยสำหรับหุ้นกู้ 12% ในบริษัท สุรินทร์ จำกัด		
<hr/>			

การบันทึกรายการตามตัวอย่างที่ 10 แตกต่างจากตัวอย่างที่ 9 เฉพาะส่วนที่มีการปรับปรุงตัดส่วนเกินกว่ามูลค่าหุ้นกู้เท่านั้น ส่วนเกินมูลค่าหุ้นกู้เกิดจากราคาทุนหักกับมูลค่าหุ้นกู้ (111,000 - 10,000) เป็นจำนวนเงิน 11,000 บาท ต้องโอนไปลดรายได้ดอกเบี้ยและลดบัญชีเงินลงทุน - หุ้นกู้ 12% ในบริษัท สุรินทร์ ให้หมดไปภายในอายุหุ้นกู้ ซึ่งการนับระยะเวลาสำหรับการตัดส่วนเกินมูลค่าหุ้นกู้ หรือการนับระยะเวลาในการปรับปรุงดอกเบี้ยและรายการอื่น ๆ จะเป็นไปในทำนองเดียวกับกรณีซื้อหุ้นกู้ในราคาต่ำกว่ามูลค่าดังตัวอย่างที่ 9

การคำนวณ Premium Amortization และ Discount Accumulation นอกจากจะใช้วิธีเส้นตรง (Straight - Line Method) ตามตัวอย่างข้างต้นแล้ว ยังสามารถใช้วิธีดอกเบี้ยทบต้น (Compound - Interest Method) ได้อีก ซึ่งวิธีดอกเบี้ยทบต้นนี้จะต้องหา Effective Rate (อัตราดอกเบี้ยที่แท้จริงก่อน ดอกเบี้ยที่แท้จริงจะถือเป็น Bond Yield (รายได้ดอกเบี้ย) ผลต่างที่คำนวณได้จากรายได้ดอกเบี้ยกับจำนวนเงินดอกเบี้ยที่ได้รับจากบริษัทผู้ออกหุ้นกู้จะเป็นจำนวนเงินที่นำไปปรับปรุงกับบัญชีเงินลงทุน นอกจากนี้บริษัทผู้ออกหุ้นกู้ อาจทำการไถ่ถอนหุ้นกู้ก่อนครบกำหนด หรือผู้ถือหุ้นกู้อาจขายหุ้นกู้ที่ถือได้ครบกำหนดไถ่ถอนก็ได้ ซึ่งจะทำให้เกิดกำไรหรือขาดทุนจากการขายเงินลงทุนได้ และบริษัทผู้ออกหุ้นกู้บางแห่งอาจกำหนดให้ผู้ลงทุนนำหุ้นกู้ไปแปลงสภาพได้

การบันทึกรายการแปลงสภาพหุ้นกู้นั้นให้บันทึกหุ้นที่ได้รับมาใหม่เป็นเงินลงทุนในราคาตลาด ส่วนเงินลงทุนในหุ้นกู้ที่ถืออยู่เดิมนั้นต้องปรับปรุงส่วนเกินหรือส่วนต่ำกว่ามูลค่าหุ้นกู้จนถึงวันแปลงสภาพก่อน ทั้งนี้เพื่อให้บัญชีเงินลงทุนในหุ้นกู้แสดง Book Value (ราคาตามบัญชี) ที่ถูกต้อง ผลแตกต่างระหว่างราคาตลาดของหุ้นใหม่กับราคาตามบัญชีของเงินลงทุนในหุ้นกู้เดิมให้ถือเป็นกำไรหรือขาดทุนจากการแปลงสภาพหุ้น

ตัวอย่างที่ 11 การแปลงสภาพหุ้นกู้

จากตัวอย่างที่ 10 บริษัท พจนา จำกัด ถือหุ้นกู้ 12% ในบริษัท สุรินทร์ จำกัด ราคาตามมูลค่า 100,000 บาท ได้นำหุ้นกู้ที่ถือไว้ทั้งหมดไปแปลงสภาพเป็นหุ้นสามัญในอัตรา 1 หุ้นสามัญ ต่อมูลค่าหุ้นกู้ 100 บาท หุ้นสามัญมีมูลค่าหุ้นละ 100 บาท ราคาซื้อขายในตลาดหุ้นละ 110 บาท วันที่แปลงสภาพ 1 มกราคม 2539 บริษัท สุรินทร์ จำกัด จ่ายดอกเบี้ยคงค้างให้ด้วย

การบันทึกการบัญชีในวันแปลงสภาพหุ้นกู้จะปรากฏ ดังนี้

2539

ม.ค. 1	เงินลงทุน - หุ้นสามัญในบริษัท สุรินทร์ จำกัด (1,000 x 110)	110,000
	เงินสด	4,000
	เงินลงทุน - หุ้นกู้ 12% ในบริษัท สุรินทร์ จำกัด	102,800*
	ดอกเบี้ยรับ $(100,000 \times \frac{12}{100} \times \frac{4}{12})$	4,000
	กำไรจากการแปลงสภาพหุ้น (110,000 - 102,800)	7,200

บันทึกการแปลงสภาพเงินลงทุนในหุ้นกู้เป็นหุ้นสามัญ 1,000 หุ้น ราคามูลค่าหุ้นละ 100 บาท ราคาตลาดหุ้นละ 110 บาท และบันทึกดอกเบี้ยที่ได้รับในวันนี้

* ราคาตามบัญชีของเงินลงทุน - หุ้นกู้ 12% ในบริษัท สุรินทร์ จำกัด คำนวณดังนี้

ราคาทุน	111,000
หัก ส่วนเกินมูลค่าที่ตัดบัญชี 41 เดือน	
(1 ส.ค.35 - 31 ส.ค.38) $11,000 \times \frac{41}{55}$	<u>8,200</u>
ราคาตามบัญชี	<u>102,800</u>

เงินลงทุนในอสังหาริมทรัพย์ เงินลงทุนซื้อหุ้นในบริษัทย่อย เงินล่วงหน้าและเงินมัดจำ

การซื้ออสังหาริมทรัพย์ เช่น ที่ดินหรืออาคารไว้เพื่อหาผลประโยชน์ซื้อไว้ขายเพื่อเก็งกำไร มิได้ใช้อสังหาริมทรัพย์ในการประกอบธุรกิจตามปกติให้ถือที่ดินในลักษณะนี้เป็นเงินลงทุนระยะยาว รายจ่ายที่เกิดขึ้นให้นำไปหักจากรายได้ที่เกิดจากสินทรัพย์นั้น เช่น การให้เช่าที่ดินอาจมีรายจ่ายเกิดขึ้นก็นำไปหักจากรายได้ค่าเช่าที่ดินนั้น กรณีที่มีค่าใช้จ่ายเกิดขึ้นเพียงอย่างเดียวไม่มีการนำที่ดินหรือสินทรัพย์ไปก่อให้เกิดรายได้ใดขึ้นมาให้ถือว่าเป็นราคาทุนของที่ดินหรือสินทรัพย์นั้นได้

บริษัทผู้ลงทุนอาจซื้อหุ้นในบริษัทอื่นมากกว่า 50% ขึ้นไป ซึ่งทำให้มีเสียงข้างมากในที่ประชุมผู้ถือหุ้น บริษัทผู้ลงทุนจะถูกเรียกว่า บริษัทใหญ่ (Parent Company) และบริษัทผู้ถือหุ้นเรียกว่า บริษัทย่อย (Subsidiary Company) การรับรู้รายได้หรือการบันทึกรายการเกี่ยวกับเงินลงทุนควรเป็นไปตามวิธีการบัญชีเงินลงทุนในบริษัทย่อย ซึ่งเรียกว่า วิธีส่วนได้เสีย (Equity Method)

จำนวนเงินล่วงหน้าที่บริษัทจ่ายให้บริษัทย่อยมักจะมีระยะเวลายาวนาน หากไม่ทราบแน่ชัดว่าบริษัทย่อยจะชำระคืนเมื่อใดแล้ว ให้จัดเป็นรายการเงินล่วงหน้าระยะยาวและแสดงรายการเป็นเงินลงทุนแยกต่างหากจากเงินลงทุนในบริษัทย่อย เงินล่วงหน้าที่จ่ายให้บุคคลอื่นหากเป็นระยะเวลานานควรแยกแสดงไว้เป็นเงินลงทุนประเภทหนึ่งด้วย

เงินมัดจำสินค้าที่กิจการจ่ายไปหากทราบแน่ชัดว่าจะไม่ได้รับคืนมาเป็นเงินสด หรือจะไม่ได้รับคืนภายในเวลาอันสั้นแล้ว ให้ถือว่าเป็นเงินลงทุนอย่างหนึ่งได้

การแสดงรายการเงินลงทุนระยะยาวในงบดุล

เงินลงทุนระยะยาวให้แยกแสดงเป็นรายการต่างหากจากรายการอื่นในงบดุลโดยแสดงภายใต้หัวข้อ “เงินลงทุนระยะยาว” ซึ่งควรแยกแสดงเงินลงทุนส่วนที่เป็นหลักทรัพย์ในความต้องการของตลาด เงินลงทุนให้หุ้นหรือหุ้นกู้ของบริษัทในเครือเดียวกัน เงินลงทุนในหุ้นหรือหุ้นกู้ของบริษัทอื่น ๆ ที่มีได้ซื้อขายกันในตลาดหุ้นแยกต่างหากจากกัน โดยเปิดเผยข้อมูลวิธีการตีราคาที่น่าเชื่อถือให้ชัดเจนโดยเขียนเป็นหมายเหตุประกอบงบการเงิน

เงินลงทุนระยะยาวในหุ้นให้แสดงในงบดุลด้วยราคาทุน กรณีที่ราคาของหุ้นในตลาดตกต่ำลงมาก อาจตีราคาเงินลงทุนใหม่โดยปรับปรุงเป็นผลขาดทุนจากการลดราคาของเงินลงทุนและตั้งค่าเผื่อการลดราคาของเงินลงทุนซึ่งต้องนำบัญชีค่าเผื่อการลดราคาของเงินลงทุนนี้ไปแสดงหักจากเงินลงทุนในงบดุลด้วย

เงินลงทุนระยะยาวในหุ้นที่แสดงให้เห็นในงบดุลด้วยราคาตามบัญชี ซึ่งเป็นราคาทุนเดิม (Original Cost) ปรับปรุงด้วยส่วนเกินมูลค่าหรือส่วนต่ำกว่ามูลค่าของหุ้นที่นับตั้งแต่วันที่ซื้อจนถึงวันสิ้นงวดในแต่ละปีนั้น

เงินลงทุนระยะยาวที่เป็นหลักทรัพย์หุ้นหรือหลักทรัพย์ประเภทอื่น ในความต้องการของตลาด ให้แสดงในราคาทุนรวม หรือราคาตลาดรวมแล้วแต่ราคาใดจะต่ำกว่า ณ วันสิ้นปี ผลขาดทุนที่เกิดขึ้นจากการประเมินราคาหลักทรัพย์ให้แสดงหักออกจากส่วนของผู้ถือหุ้น

เงินลงทุนระยะยาวที่เป็นหลักทรัพย์อื่น ซึ่งมีใช้หลักทรัพย์ในความต้องการของตลาด หรือเงินลงทุนในอสังหาริมทรัพย์ อาจแสดงในราคาทุน แต่ถ้าราคาตลาดลดลงต่ำมากจนเป็นการถาวรอาจปรับปรุงราคาทุนให้ลดลงเป็นราคาตลาดที่ต่ำกว่าได้

เงินลงทุนในหุ้นของบริษัทในเครือและบริษัทร่วมถ้ามีจำนวนน้อยกว่า 20% ของหุ้นในบริษัทนั้น ให้แสดงในราคาทุน แต่ถ้าถือหุ้นตั้งแต่ 20% ขึ้นไป ให้แสดงตามวิธีส่วนได้เสีย เงินลงทุนในกิจการร่วมค้าหรือห้างหุ้นส่วนควรแสดงตามวิธีส่วนได้เสียเช่นกัน

บริษัท ปูนซีเมนต์นครหลวง จำกัด

งบดุล

ณ วันที่ 31 ธันวาคม 2539

สินทรัพย์

สินทรัพย์หมุนเวียน

เงินลงทุนในและเงินให้กู้ยืมแก่บริษัทในเครือ

บริษัทร่วมและบริษัทอื่น (หมายเหตุข้อ 1.5 และ ข้อ 4)

2,497,127,672

หมายเหตุประกอบงบการเงิน

1. นโยบายการบัญชีที่สำคัญ

.....

.....

1.5 เงินลงทุนในบริษัทในเครือ และบริษัทร่วมแสดงตามวิธีส่วนได้เสีย

.....

.....

4. เงินลงทุนในและเงินให้กู้ยืมแก่บริษัทในเครือ บริษัทร่วมและบริษัทอื่น

เงินลงทุนในและเงินให้กู้ยืมแก่บริษัทในเครือ บริษัทร่วมและบริษัทอื่น ประกอบด้วยเงินลงทุนดังต่อไปนี้

4.1 บริษัทในเครือ

	2539		2538	
	สัดส่วน	บาท	สัดส่วน	บาท
	การถือหุ้น		การถือหุ้น	
	%		%	
บริษัท นครหลวงคอนกรีต จำกัด	99.99	224,735,922	99.99	221,640,793
บริษัท นครหลวงกระบี่และท่อ จำกัด	99.99	404,155,330	99.99	359,204,263
บริษัท นครหลวงบริสแควร์ จำกัด	99.99	77,968,782	99.99	79,423,935
บริษัท ซิตีแพค จำกัด	99.99	110,094,241	99.99	105,456,458
บริษัท เซราเทค จำกัด	99.99	203,729,173	99.99	226,680,452
บริษัท กัลฟ์อิเล็กทรอนิกส์ จำกัด (ทางตรงและทางอ้อม)	6000	374,999,970	6000	343,749,970
บริษัท กัลฟ์ โคเจนเนอเรชั่น จำกัด (ทางอ้อม)	59.98	-	-	-
บริษัท สยามไฟน์ไซน์ จำกัด (ทางตรงและทางอ้อม)	5812	99,802,524	5812	127,866,903
บริษัท เทเบิลท็อพ จำกัด (ทางอ้อม)	5342	(5,958,848)	5342	(5,807,813)
บริษัท รอยัลปอร์ซเลน จำกัด	5100	<u>191,730,532</u>	51.00	<u>191,725,711</u>
		<u>1,681,257,626</u>		<u>1,649,940,672</u>

4.2 บริษัทร่วม

บริษัท กะรัต สุขภัณฑ์ จำกัด (มหาชน)	43.22	539,773,160	43.22	594,782,684
บริษัท กัลฟ์ เพาเวอร์เจเนอเรชั่น จำกัด (ทางอ้อม)	35.98	<u>276,096,886</u>	20.00	<u>268,560,045</u>
บริษัท ลานนาลีกไนต์ จำกัด (มหาชน)	20.00	<u>815,870,046</u>		<u>863,342,729</u>
		<u>2,497,127,672</u>		<u>2,513,283,401</u>